

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення
фінансового стану підприємства**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Елміра АХМЕДОВА

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Тамара САМІЛИК

Дніпро – 2022

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу
Кафедра: Економіки
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи

Ахмедовій Елмірі Тамірівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства

Науковий керівник: Самілик Т.М., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «14» листопада 2022 року № 3258

2. Термін подання здобувачем роботи: 01.02.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні та методичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства. 2. Сучасний стан діяльності підприємства. 3. Обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Основні показники операційної діяльності підприємства. Оцінка ліквідності активів та платоспроможності підприємства. Показників фінансової незалежності та структури капіталу. Показники ділової активності підприємства. Показники рентабельності діяльності підприємства. Крива ФПП за фінансовими показниками. Мобільна, пересувна лінія брикетування соломи. Поточні витрати на виробництво та реалізацію брикетів із соломи. Визначення показників ефективності проекту. Індикатори економічної ефективності проекту. Оцінка ризиків проекту за методом визначення зони виробничої стійкості. Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання . 05.09.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	вересень 2022 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	жовтень 2022 р.	
3	Робота над другим розділом	листопад 2022 р.	
4	Робота над третім розділом	грудень 2022 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	січень 2023 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	січень 2023 р.	

Здобувач (ка)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Оцінка та обґрунтування шляхів поліпшення фінансового стану підприємства»

Кваліфікаційна робота: 69 с., 23 табл., 6 рисунків, 22 літературних джерела.

Об'єктом дослідження є процеси формування фінансової стабільності господарської діяльності підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти виявлення резервів покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні шляхів покращення фінансового стану підприємства.

Відповідно до поставленої мети в кваліфікаційній роботі були виконані наступні **завдання:**

- проведено дослідження щодо сутності поняття фінансовий стан підприємства, його значення для господарської діяльності підприємств та розглянуті основні методики його оцінки;

- проаналізовано забезпеченість та ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства, кінцеві результати його діяльності, визначено рівень фінансової стійкості підприємства, його платоспроможність та кредитоспроможність;

- запропоновано та обґрунтовано шляхи покращення фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених задач в кваліфікаційній роботі були використані наступні методи досліджень: методи аналізу та синтезу, монографічний метод, економіко-статистичні та розрахунково-конструктивні методи. Обробку даних здійснено з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних та науково-методичних положень щодо оцінки фінансового стану підприємства та обґрунтуванні резервів його покращення.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування поняття «фінансова стійкість підприємства» як комплексного та багатогранного, яке свідчить про спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових ресурсів, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності та сприяють підвищенню ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності підприємства, а в умовах нестабільного внутрішнього і зовнішнього середовища сприяють стабільній їх господарській діяльності;

- ідентифікація тенденції фінансової діяльності підприємства та виокремлення ознак її покращення;

- обґрунтування покращення фінансового стану підприємства за рахунок збільшення фінансових ресурсів шляхом впровадження інвестиційно-інноваційного проєкту, що надасть можливості підвищити фінансову стабільність підприємства.

Досліджено теоретичні аспекти фінансового стану підприємства, розглянуті чинники впливу на фінансову стабільність господарської діяльності підприємства, проаналізовані основні методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства, проаналізовано забезпеченість і ефективність використання потенціалу підприємства та результатів його господарської діяльності, проведено діагностику фінансової діяльності підприємства, визначено його стан платоспроможності та кредитоспроможності, обґрунтовано доведено доцільність впровадження інвестиційного проєкту виробництва брикетів із соломи з метою підвищення

фінансової стабільності діяльності підприємства у невизначених умовах господарювання.

Результати проведених практичних досліджень керівництвом підприємства рекомендується впровадити в господарську його діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Фінансовий стан підприємства, фінансова стабільність, методичні підходи, прибуток, ліквідність, платоспроможність, фінансова незалежність, ресурсний потенціал, економічна ефективність, інвестиційний проект, виробництво брикетів із соломи.

KEYWORDS

The financial state of enterprise, financial stability, methodical approaches, income, liquidity, solvency, financial independence, resource potential, economic efficiency, investment project, production of preforms, is from a straw.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1. Сутність фінансового стану підприємства	11
1.2. Методика оцінки фінансового стану діяльності підприємства	15
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	22
2.1. Оцінка та аналіз потенціалу підприємства	22
2.2. Аналіз фінансового стану діяльності підприємства	31
Висновки до другого розділу	40
РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	43
3.1. Виробничий план інвестиційного проекту виробництва брикетів із соломи	43
3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проекту	52
Висновки до третього розділу	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67

ВСТУП

Актуальність теми. Євроінтеграція та воєнний стан в нашій країні вимагають від підприємств прийняття обґрунтованих рішень щодо фінансової діяльності, від результатів якої залежить можливість підприємства здійснювати оновлення матеріально-технічної бази підприємства, впроваджувати в господарську діяльність інвестиційно-інноваційні проекти та новітні технології виробництва, отримувати високі прибутки за результатами своєї діяльності. Стабільність фінансової діяльності підприємства – це, перш за все, його високий рівень платоспроможності та кредитоспроможності, який дозволяє підприємствам забезпечувати високий рівень конкурентоспроможності на ринку. Саме фінансова стійкість дає можливість підприємству маневрувати власними коштами та визначає ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Фінансова діяльність підприємств, їх стабільний та високий рівень господарської діяльності завжди були об'єктом дослідження науковців та практиків, зокрема це А.М. Поддєрьогін, Д. Опачанський, Г.В. Савицька, І.О. Бланк, М.Д. Білик та інші. Проте, станом на сьогодні ще залишаються недостатньо дослідженими, як в теоретичному, так і в практичному значенні аспекти фінансової стабільності діяльності підприємства та їх оцінка.

Таким чином, існують проблеми як теоретико-методичного, так і прикладного характеру, що потребують свого розв'язання. Це актуалізує тему кваліфікаційної роботи і практичне значення наукових результатів дослідження.

Об'єктом дослідження є процеси формування фінансової стабільності господарської діяльності підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти виявлення резервів покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета і завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в оцінці та обґрунтуванні шляхів покращення фінансового стану підприємства.

Відповідно до поставленої мети в кваліфікаційній роботі були виконані наступні **завдання**:

- проведено дослідження щодо сутності поняття фінансовий стан підприємства, його значення для господарської діяльності підприємств та розглянуті основні методики його оцінки;

- проаналізовано забезпеченість та ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства, кінцеві результати його діяльності, визначено рівень фінансової стійкості підприємства, його платоспроможність та кредитоспроможність;

- запропоновано та обґрунтовано шляхи покращення фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених задач в кваліфікаційній роботі були використані наступні методи досліджень: методи аналізу та синтезу, монографічний метод, економіко-статистичні та розрахунково-конструктивні методи. Обробку даних здійснено з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних та науково-методичних положень щодо оцінки фінансового стану підприємства та обґрунтуванні резервів його покращення.

Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку:

- обґрунтування поняття «фінансова стійкість підприємства» як комплексного та багатогранного, яке свідчить про спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових ресурсів, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності та сприяють підвищенню ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності

підприємства, а в умовах нестабільного внутрішнього і зовнішнього середовища сприяють стабільній їх господарській діяльності;

- ідентифікація тенденції фінансової діяльності підприємства та виокремлення ознак її покращення;

- обґрунтування покращення фінансового стану підприємства за рахунок збільшення фінансових ресурсів шляхом впровадження інвестиційно-інноваційного проєкту, що надасть можливості підвищити фінансову стабільність підприємства.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в розробці конкретних пропозицій та рекомендацій щодо покращення результатів фінансової діяльності підприємства з метою підвищення фінансової стабільності підприємства шляхом впровадження інвестиційно-інноваційного проєкту розвитку підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з реферату, вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків та пропозицій, переліку використаних джерел. Повний обсяг кваліфікаційної роботи становить 69 сторінок. Перелік використаних джерел становить 22 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансового стану підприємства

Нестабільні умови ринкової економіки у поєднанні з воєнним станом в нашій країні вимагають від підприємств більш обґрунтованих рішень під час ведення господарської діяльності. Адже, на діяльність підприємств впливають, як внутрішні, так і зовнішні чинники, на які підприємство не може впливати, але повинно враховувати їх у своїй господарській діяльності. Основними з них на сучасному етапі є нестабільна політична та економічна ситуація, як в нашій країні, так і за її межами. Досягти певної рівноваги в господарській діяльності під впливом великої кількості чинників можливо лише за умови стабільного фінансового стану підприємства, який досягається за рахунок збільшення прибутковості підприємства, його платоспроможності, кредитоспроможності та конкурентоспроможності завдяки прийняттю обґрунтованих рішень під час ведення господарської діяльності. Отже, фінансові ресурси, які є основою фінансової стабільності господарської діяльності підприємства, відіграють важливу роль в формуванні конкурентоспроможності підприємства.

Фінансові ресурси – це категорія, біля визначення якої вже досить тривалий період часу йдуть суперечки. Головними причинами таких суперечок є те, що: по-перше, визначення сутності даної категорії надавались відомими вченими в періоди існування різних типів (моделей) економіки в нашій країні. По-друге, визначення категорії фінансові ресурси розглядалось на різних рівнях економіки, тобто на макроекономічному, або на мікроекономічному рівнях. По-третє, на визначення категорії фінансові ресурси суттєво впливає напрям дослідження того або іншого науковця.

В період ринкової економіки головними розбіжностями в трактуванні фінансових ресурсів було те, що під ними розуміли різні складові частини активу балансу підприємства, а саме:

- Фінансові ресурси трактувались як кошти, що спрямовані, як в основний капітал, так і в оборотний капітал, тобто в активи підприємства;
- До фінансових ресурсів відносили тільки фонди обігу, тобто гроші і їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції та дебіторську заборгованість;
- Під фінансовими ресурсами розуміли ресурси, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства, тобто ресурси, що спрямовані в оборотний капітал.

Отже, розберемося в цих підходах до трактуванню категорії фінансові ресурси.

З точки зору класифікації всіх ресурсів, що приймають участь у процесі господарської діяльності підприємства, вони поділяються на:

- Матеріальні ресурси, які представлені основним капіталом та оборотними фондами;
- Трудові ресурси – всі працівники підприємства, які мають фізичні та розумові здібності і приймають участь в процесі господарської діяльності підприємства;
- Земельні ресурси – всі сільськогосподарські угіддя, які закріплені за підприємством та приймають участь в процесі господарської діяльності підприємства;
- Фінансові ресурси – гроші і їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції та дебіторська заборгованість.

Виходячи з цієї класифікації фінансові ресурси розглядаються як окремий вид ресурсу, який представлений тільки частиною оборотного капіталу у вигляді фондів обігу. При цьому вченими зазначається, що фінансові ресурси не приймають активної участі в усіх стадіях господарської діяльності, а лише обслуговують її. Тобто фінансові ресурси представлені на усіх стадіях відтворення продукції. А це означає, що фінансові ресурси не

можуть бути представлені тільки фондами обігу. Отже, якщо фінансові ресурси обслуговують всі процеси господарської діяльності, то можна стверджувати, що фінансові ресурси – це авансований капітал підприємства, який представлений в активній частині балансу підприємства і який був сформований за рахунок власного або залученого капіталу.

Якщо фінансові ресурси розглядати з точки зору ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства, то слід зазначити, що з цієї точки зору більшість науковців відносять до фінансових ресурсів тільки поточні активи підприємства, які покладено в основу більшості методик визначення ліквідності та платоспроможності підприємства на підставі їх порівняння з поточними зобов'язаннями. Тобто, з цієї точки зору фінансові ресурси підприємства представлені тільки сформованим оборотним капіталом за рахунок власних або залучених коштів, який відіграє значну роль в господарській діяльності підприємства в короткостроковому та середньостроковому періодах.

Таким чином, враховуючи все вище зазначене, ми погоджуємось з трактуванням фінансових ресурсів Д. Опачанським, який під фінансовими ресурсами розуміє грошові доходи і нагромадження, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування і використовуються для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань [16, с.44]. Таке визначення найкращим чином віддзеркалює сучасні аспекти господарювання.

Збільшення кількості фінансових ресурсів на підприємстві протягом його господарської діяльності є основою фінансової стійкості та стабільності підприємства. Адже, фінансова стабільність підприємства надає йому можливість уникати великої кількості ризиків в своїй господарській діяльності, створювати і впроваджувати у свою діяльність різноманітні інвестиційно-інноваційні проєкти, що будуються на інноваційних технологіях виробництва та є основою для розширення господарської діяльності,

розширення ринків збуту продукції, а відповідно і збільшення прибутковості підприємства.

Фінансова стабільність підприємства в значній мірі залежить від фінансового стану підприємства. Чим кращий його фінансовий стан, тим вища стабільність підприємства в умовах нестабільної господарської діяльності, що створюється під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників. Відповідно до вище зазначеного, підприємства повинні постійно досліджувати свій фінансовий стан в процесі господарської діяльності.

Що ж розуміється під фінансовим станом підприємства? Справа в тому, що у визначеннях категорії фінансовий стан більшість дослідників розходяться у своїх визначеннях та термінах його аналізу. Проте, ніхто не заперечує важливості аналізу фінансового стану підприємства. Основними розбіжностями є наступні:

- По-перше, деякі вчені вважають, що фінансовий стан підприємства показує збалансованість фінансових ресурсів, яку потрібно визначати тільки станом на кінець звітного періоду, а інші стверджують, що це потрібно здійснювати протягом року. Адже, фінансовий стан підприємства не можна визначати тільки станом на конкретну дату, тому що діяльність підприємства здійснюється постійно. Відповідно до вище зазначеного, фінансовий стан підприємства потрібно аналізувати на кінець звітного періоду з обов'язковим врахуванням поточної діяльності підприємства;

- По-друге, під фінансовим станом підприємства деякі вчені розуміють лише спроможність підприємства вести господарську діяльність. Інші вважають, що це більш комплексне поняття, яке характеризується ліквідністю, платоспроможністю, прибутковістю та кредитоспроможністю підприємства. В свою чергу кредитоспроможність підприємства залежить від ступеня залежності підприємства від залучених джерел фінансування.

Таким чином, поняття «фінансовий стан підприємства» - це складне та багатогранне поняття, що характеризує спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових

ресурсів отриманих у вигляді прибутку від ведення своєї діяльності, що підтверджується і доводиться ліквідністю, платоспроможністю та кредитоспроможністю підприємства.

Отже, дослідження щодо сутності фінансового стану підприємства дають можливість стверджувати, що, незважаючи на різні погляди вчених щодо фінансового стану підприємства, більшість з них вважають, що дане поняття є комплексним та багатограним, яке свідчить про спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових ресурсів, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності та сприяють підвищенню ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

1.2. Методика оцінки фінансового стану діяльності підприємства

Аналіз фінансового стану підприємства є однією з головних задач господарської діяльності суб'єктів господарювання, яка здійснюється з метою оцінки можливостей нарощування та покращення потенціалу підприємства, впровадження інвестиційно-інноваційних проєктів, новітніх технологій тощо на основі підвищення рівня прибутковості. Основними задачами оцінки фінансового стану підприємства є оцінка: ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства; рівня платоспроможності та кредитоспроможності підприємства; рівня прибутковості господарської діяльності.

Дослідження щодо методики оцінки фінансового потенціалу підприємства свідчать, що єдиного підходу до цієї оцінки немає. Проте, більшість науковців вважають, що оцінку фінансового потенціалу потрібно проводити в наступній послідовності. Спочатку проводиться експрес-аналіз за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу підприємства.

Горизонтального аналіз дає можливість встановити зміни у розмірі балансу як в цілому, так і за окремими його складовими частинами, які відбулись в динаміці. Вертикальний аналіз дає можливість визначити питому вагу складових частин балансу підприємства.

Наступним етапом є комплексна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою фінансових коефіцієнтів, які поділяються на п'ять основних груп – це:

- Показники, що характеризують майновий стан підприємства;
- Коефіцієнти, що встановлюють ліквідність та платоспроможність підприємства;
- Показники, що надають можливість визначити фінансову незалежність підприємства на підставі різних варіантів співставлення власного та залученого капіталу;
- Показники ділової активності підприємства;
- Коефіцієнти прибутковості підприємства.

Звісно, що кожна група показників включає до свого складу певну кількість коефіцієнтів, за допомогою яких можливо проаналізувати певний напрям фінансової діяльності підприємства. Проте, підбір цих коефіцієнтів повинен залежати від мети досліджень, а їх аналіз повинен розглядатись у певній зв'язці одного з іншим показником. При необхідності, залучаються до аналізу додаткові показники, що дозволяють побачити і проаналізувати весь процес господарської діяльності не тільки на кінець звітного періоду, а і протягом року.

Розглянемо основні показники оцінки фінансового стану підприємства за їх групами. До групи показників, що характеризують майновий стан підприємства відносяться показники, що встановлюють наявність та зміни в основних фондах підприємства, а саме:

- коефіцієнт, що показує частку основних фондів в активі балансу підприємства;

- коефіцієнти зносу та придатності основних фондів. В сумі ці два показника повинні становити 1, оскільки вони тісно пов'язані між собою. Чим вище коефіцієнт придатності основних фондів, тим вище будуть результати господарської діяльності підприємства. Адже від стану матеріально-технічної бази підприємстві в значній мірі залежать кінцеві результати діяльності самого підприємства;

- коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів. Ці два показника також слід розглядати як єдине ціле. Якщо коефіцієнт оновлення перевищує коефіцієнт вибуття основних фондів, то можна стверджувати, що таке підприємство дбає про покращення стану своєї матеріально-технічної бази і навпаки.

В цілому можна зазначити, що дана група показників свідчить про наявність майна на підприємстві, джерела його формування та динаміку його розвитку.

Наступна група показників – це показники, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства. Ліквідність підприємства – це спроможність підприємства швидко перетворювати свої активи на гроші з метою виконання своїх зобов'язань та ведення господарської діяльності.

До цієї групи показників відносяться наступні показники:

- Три коефіцієнти ліквідності, а саме: коефіцієнти загальної, проміжної та абсолютної ліквідності. Слід зазначити, що кожен з цих коефіцієнтів дає можливість встановити ліквідність підприємства в певний період часу. Так, коефіцієнт загальної ліквідності відповідає за середньостроковий період, коефіцієнт проміжної ліквідності – за короткостроковий період, а коефіцієнт абсолютної ліквідності дає відповідь про можливість підприємства сплачувати свої зобов'язання у терміновий період часу. Для розуміння значення отриманого цифрового матеріалу за цими показниками, їх результат рекомендується спочатку порівнювати з нормативними їх значеннями, після чого розглянути їх в динаміці. Нормативне значення коефіцієнту загальної ліквідності становить в межах від 1,1 до 2,5. Кращим варіантом є 2,5. Але,

якщо даний показник перевищує значення 2,5 то це свідчить про не ефективне управління оборотними фондами підприємства. Нормативне значення коефіцієнту проміжної ліквідності становить в межах від 0,6 до 0,8. Значення цього показника завжди потрібно розглядати в динаміці, оскільки його зростання за рахунок збільшення дебіторської заборгованості негативно характеризує діяльність підприємства. Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності дорівнює 0,2, що свідчить про можливість підприємства в будь-який період часу сплатити 20% своїх зобов'язань. Якщо підприємство себе зарекомендувало як фінансово стійке та платоспроможне, зниження даного показника в ринкових умовах для наших підприємств допускається до «0» за умови його збільшення в динаміці;

- Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів. Показує питому вагу грошових коштів на підприємстві у загальній сумі чистих оборотних активів;

- Частка оборотних коштів в активах балансу підприємства, частка виробничих запасів в поточних активах, частка чистих оборотних активів у покритті запасів. Це показники, які побудовані за принципом порівняння окремих частин балансу підприємства між собою і дають можливість уявити реальний стан складових частин оборотного капіталу.

Таким чином, ця група показників свідчить про реальний стан платоспроможності підприємства. А різноманіття коефіцієнтів ліквідності необхідне для того, щоб різні групи користувачів, яким цікавий той або інший варіант ліквідності, а відповідно і платоспроможності підприємства (акціонери, менеджери, інвестори, кредитори та інші), мали уявлення про реальний стан господарської діяльності підприємства і могли здійснити обґрунтовані рішення для себе.

Група показників, яка свідчить про фінансову незалежність підприємства побудована за принципом різноманітного порівняння власного та залученого капіталу на підприємстві. Відповідне співставлення дає уявлення про фінансову стійкість підприємства і можливість вести ефективну

господарську діяльність підприємства. Показники цієї групи можна поділити на дві підгрупи. До першої підгрупи показників відносяться показники, які визначаються на підставі порівняння власного і окремо залученого капіталу з підсумком балансу підприємства та на підставі порівняння цих видів капіталу між собою, а саме:

- Коефіцієнт незалежності підприємства або його автономії, коефіцієнт концентрації позикового капіталу – це показники, що показують питому вагу кожного окремого виду капіталу в загальній сумі балансу підприємства. Підприємство вважається незалежним, якщо питома вага власного капіталу в балансі підприємства перевищує коефіцієнт 0,5. Тобто, підприємство має більшу частину власного капіталу, з яким воно працює, ніж залученого капіталу.

- Коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансового ризику або фінансового важелю – це коефіцієнти, що також тісно пов'язані з вище наведеними показниками, оскільки вони побудовані за принципом співставлення двох видів капіталу (власного та залученого) між собою. Нормативний показник коефіцієнту фінансової стабільності повинен перевищувати 1, а критичне його значення дорівнює 1, що свідчить про однакову питому вагу в балансі підприємства власного та залученого капіталу. Оскільки коефіцієнт фінансового ризику є оберненим показником фінансової стабільності підприємства, його нормативне значення складає менше 1, а оптимальний варіант – менше 0,5.

- Показник фінансового лівериджу, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел, коефіцієнт структури залученого капіталу – це показники, що побудовані за принципом порівняння між собою у різних варіантах власного, залученого капіталу та довгострокових зобов'язань;

- Коефіцієнт інвестування свідчить про ту частину основних засобів, яка профінансована за рахунок власних коштів.

Наступна група показників, що характеризує фінансовий стан підприємства – це показники ділової його активності. Ця група показників дає загальне уявлення про ефективність господарської діяльності підприємства. Вони побудовані за принципом порівняння отриманого доходу практично з усіма частинами балансу підприємства. Однією з головних задач даної групи показників є визначення тривалості фінансового циклу на підприємстві протягом року. До цієї групи показників відносяться такі показники як: коефіцієнт трансформації капіталу, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів, коефіцієнт оборотності власного капіталу, коефіцієнт оборотності основних засобів, коефіцієнт оборотності засобів, тривалість фінансового циклу.

Група показників прибутковості підприємства – це одна з основних груп показників, оскільки вона розкриває всі види рентабельності підприємства (рентабельність інвестицій, рентабельність продажів та рентабельність виробничої діяльності підприємства). Ця група показників побудована за принципом співставлення різних видів прибутку отриманого в процесі господарської діяльності з витратами, які воно понесло для отримання цього прибутку. В залежності від мети аналізу господарської діяльності підприємства, визначають різні види прибутків, які відповідають на конкретні питання щодо дій підприємства. Так, наприклад, такий показник як валова рентабельність продаж свідчить про ефективність виробничої діяльності підприємства, а також ефективність політики ціноутворення.

Завершальним етапом оцінки фінансового стану підприємства є встановлення його рівня фінансового потенціалу, який визначається на підставі рейтингової оцінки за такими показниками як: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт термінової ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, рентабельність усіх активів, рентабельність власного капіталу, валова рентабельність виробництва, коефіцієнт концентрації позикового капіталу. За результатами вище

наведених показників визначають рівень фінансового потенціалу підприємства (високий, середній або низький).

По завершенню аналізу фінансового стану підприємства надаються відповідні обґрунтовані рекомендації щодо подальшої діяльності підприємства та управління фінансовими ресурсами.

Висновки до першого розділу.

1. Дослідження щодо сутності фінансового стану підприємства дають можливість стверджувати, що, незважаючи на різні погляди вчених щодо фінансового стану підприємства, більшість з них вважають, що дане поняття є комплексним та багатограним, яке свідчить про спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових ресурсів, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності та сприяють підвищенню ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

2. Дослідження щодо методики оцінки фінансового стану підприємства свідчать про відсутність єдиного підходу серед науковців. Проте, більшість з них вважають, що оцінку фінансового стану підприємства потрібно здійснювати в наступній послідовності. Спочатку проводиться експрес-аналіз за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу підприємства. Потім, за допомогою різноманітних коефіцієнтів, підбір яких залежить від мети аналізу, встановлюють ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність підприємства тощо. Завершальним етапом є встановлення інтегрального показника та визначення рівня фінансового потенціалу підприємства, що дозволяє здійснити обґрунтовані висновки та пропозиції щодо перспектив розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Оцінка та аналіз потенціалу підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Сільськогосподарське товариство ім. Б. Хмельницького» засноване у 2000 році. Юридична адреса підприємства: Дніпропетровська область, Павлоградський район, с.Богданівка, вул. Чкалова, 75. Керівником підприємства є Кусан Клеман. Підприємство розташоване у сприятливій зоні для вирощування зернових та олійних культур.

Основними видами діяльності підприємства згідно КВЕД є:

- 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Додатковими видами діяльності підприємства згідно КВЕД є:

- 01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід
- 01.46 Розведення свиней
- 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві
- 01.63 Післяурожайна діяльність
- 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин

Загальний розмір площі сільськогосподарських угідь підприємства станом на 2021 рік складає 1988 га. Всі землі орендовані. Чисельність працівників підприємства задіяних у сільському господарстві становить 59 осіб.

Умови господарської діяльності та її результати суттєво залежать від наявного потенціалу підприємства, який, в свою чергу, залежить від спеціалізації самого підприємства. Адже саме спеціалізація підприємства впливає на формування необхідної матеріально-технічної бази, що

використовується під час господарської діяльності підприємства. Спеціалізація підприємства відіграє значну роль при формуванні витрат на виробництво продукції. Доведено, що чим глибша спеціалізація підприємства, тим нижчі витрати на виробництво одиниці продукції, на якій спеціалізується дане підприємство. Проте, глибока спеціалізація не завжди відіграє позитивну роль в господарській діяльності. Якщо підприємство виготовляє лише один вид продукції, то це означає, що дане підприємство має високі ризики в своїй діяльності. Адже, на результати сільськогосподарської діяльності суттєво впливають природно-кліматичні умови. А це означає, що у випадку суттєвого впливу природних умов на розміри отримання продукції, підприємство може збанкрутіти, оскільки в нього не буде додаткових доходів для покриття витрат понесених під час виробництва продукції, на якій воно спеціалізується. Виходячи з вище зазначеного вважаємо за необхідне спочатку дослідити спеціалізацію підприємства (таблиця 2.1.).

Наведені данні таблиці 2.1 свідчать, що підприємство протягом трьох років займається виробництвом, як продукції рослинництва, так і продукції тваринництва, а саме вирощуванням свиней в живій масі. При цьому виробництво продукції рослинництва суттєво перевищує обсяги та доходи виробництва продукції галузі тваринництва. В середньому за три роки їх співвідношення у відсотковому значенні складало 87,4% та 12,3% відповідно. Серед продукції галузі рослинництва найбільшу питому вагу займають зернові культури та соняшник (30,1% та 48,9% відповідно). Також слід зазначити, що вирощування цих культур в динаміці протягом останніх трьох років зростає. Так, виробництво зернових культур у грошовому вимірі збільшилось на 197,0%, а соняшнику – на 127,1%.

Таким чином, проведені дослідження щодо спеціалізації підприємства дають можливість стверджувати, що підприємство має олійно-зерновий напрям спеціалізації.

Таблиця 2.1.

Динаміка і структура товарної продукції

Види продукції, галузі	2019		2020		2021		В середньому за 3 роки		2021 у % до 2019
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Зернові - всього	3573,3	25,9	5435,2	22,0	10611,8	39,7	6540,1	30,1	297,0
Соняшник	6028,4	43,7	12199,3	49,4	13690,8	51,2	10639,5	48,9	227,1
Ріпак озимий	838,1	6,1	3672,3	14,9	694,6	2,6	1735,0	8,0	82,9
Інша продукція рослинництва	106,8	0,8	133,6	0,5	0,0	0,0	80,1	0,4	0,0
Всього по рослинництву	10546,5	76,4	21440,4	86,8	24997,2	93,6	18994,7	87,4	237,0
Вирощування (в живій масі) свиней	2836,2	20,6	2640,7	10,7	1695,7	6,3	2390,9	11,0	59,8
Інша продукція тваринництва	242,1	1,8	591,4	2,4	0,0	0,0	277,8	1,3	0,0
Всього по тваринництву	3078,3	22,3	3232,1	13,1	1695,7	6,3	2668,7	12,3	55,1
Послуги в сільському господарстві	176,5	1,3	22,6	0,1	25,9	0,1	75,0	0,3	14,7
Разом сільському господарству	13801,3	100,0	24695,1	100,0	26718,8	100,0	21738,4	100,0	193,6

Наявність в необхідній кількості та якості ресурсного потенціалу на підприємстві є однією з головних умов ефективного ведення господарської діяльності. До складу ресурсного потенціалу аграрних підприємств входять земельні, трудові, матеріальні та фінансові ресурси. Правильне поєднання цих ресурсів, ефективне та раціональне їх використання дають можливість аграрним підприємствам отримувати суттєві доходи, а відповідно і прибутки, які в подальшій своїй діяльності підприємства можуть використовувати з метою розширення свого бізнесу. Тому, аналіз окремо взятих ресурсів та їх в цілому є однією із задач нашого дослідження.

Наявність земельних ресурсів в аграрному підприємстві є однією із основних умов ведення господарської діяльності, адже процес виробництва продукції галузі рослинництва без наявності земельних ресурсів є не

можливим. Проте, не вся земля однакова за своєю родючістю. Є землі з високою родючістю, які оцінюються в 90-100 балів бонітету, а є і навпаки. Від родючості земельних ресурсів залежить розмір урожаю, який підприємство можемо отримати з одного гектару; розмір витрат, які ми несемо під час виробництва продукції тощо. Виходячи з вище зазначеного, аналіз земельних ресурсів на підприємстві є однією із необхідних складових успіху підприємства. Динаміка і структура земельних ресурсів надано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка і структура земельних ресурсів, землезабезпеченість

Показники	2019		2020		2021		2021 у % до 2019
	га	%	га	%	га	%	
Площа сільськогосподарських угідь	1920,0	100,0	1974,0	100	1988,0	100	103,54
Орендовані землі, га	1920,0	100,0	1974,0	100	1988,0	100	103,54
із них: рілля	1920,0	100,0	1974,0	100,0	1988,0	100,0	103,54
Посівна площа	1852,0	96,5	1974,0	100,0	1988,0	100,0	107,34
Коефіцієнт використання ріллі	1,00	-	1,00	-	1,00	-	100,00
Коефіцієнт розораності землі	0,96	-	1,00	-	1,00	-	103,67
Середньорічна чисельність працівників, осіб	57,0	-	53,0	-	59,0	-	103,51
Припадає на одного робітника: с/г угідь	33,68	-	37,25	-	33,69	-	100,03
ріллі	33,68	-	37,25	-	33,69	-	100,03

Наведені дані щодо динаміки та структури земельних ресурсів підприємства дають можливість стверджувати, що протягом трьох років підприємство має практично стабільний розмір сільськогосподарських угідь на рівні 1920-1988 га (в залежності від року). Всі землі підприємства є орендованими і практично з року в рік площа сільськогосподарських угідь, ріллі та посівна площа співпадають за своїм розміром (за винятком 2019 року, коли посівна площа на 68,0 га була меншою за площу ріллі). Все це має своє відображення на коефіцієнтах рівня інтенсивності використання земельних ресурсів, які з року в рік дорівнюють 1. Проте, це негативно впливає на

родючість земельних ресурсів, адже підприємство спеціалізується на вирощуванні соняшнику, який відноситься до технічних культур, які з ґрунту витягують велику кількість родючих речовин.

Землезабезпеченість підприємства у зв'язку з коливаннями середньорічної кількості працівників має також тенденцію до коливання, але в 2021 році проти 2019 року практично не змінилась.

Трудові ресурси відіграють важливу роль у процесі виробництва продукції. В процесі їх поєднання з іншими ресурсами запускається процес виробництва важливої для суспільства продукції – в аграрному виробництві це продукції стратегічного значення. Адже продукти харчування завжди відносились до стратегічного запасу будь-якої країни. Проте, тут слід зазначити, що не достатня кількість працівників на підприємстві або занадто їх велика кількість по відношенню до виробничої програми підприємства та наявних інших ресурсів, може негативно впливати на кінцевий результат діяльності підприємства. Нехватка ресурсів впливає на зменшення можливої кількості продукції, а велика кількість – на збільшення витрат, які несе підприємство по виплаті заробітної плати працівникам. Отже, найкращим варіантом для підприємства є той варіант, коли фактична чисельність працівників повністю співпадає з нормативною їх потребою.

Наявність та ефективність використання трудових ресурсів на підприємстві надано у таблиці 2.3.

Наведені дані таблиці 2.3 свідчать, що підприємство має доволі не велику кількість працівників, яка протягом трьох років коливається в межах від 53 до 59 осіб. Подальший аналіз таблиці доводить, що підприємство недостатньо раціонально використовує свій наявний трудовий потенціал про що свідчить коефіцієнт використання робочого часу, який протягом трьох останніх років коливається в межах від 0,88 до 0,94 і ніколи не дорівнював 1. Проте, незважаючи на не зовсім раціональне використання працівників підприємства, кількість виготовленої продукції в грошовому вимірі одним середньорічним працівником з кожним роком збільшується. Так, в 2021 році

по відношенню до 2019 року кількість виготовленої продукції одним працівником збільшилась на 87,0%, що в цілому говорить про ефективне використання трудових ресурсів.

Таблиця 2.3

Наявність та ефективність використання трудових ресурсів

Показники	2019	2020	2021	2021 у % до 2019
Площа сільськогосподарських угідь	1920,0	1974,0	1988,0	103,5
Середньорічна чисельність працівників задіяних у сільському господарстві, осіб	57,0	53,0	59,0	103,5
Ними відпрацьовано – всього, т. люд.- год.	96,1	96,2	103,4	107,6
Відпрацьовано одним середньорічним працівником, люд-год.	1685,5	1814,9	1752,6	104,0
Річний запас робочого часу, т. люд.- год.	109,7	102,0	113,6	103,5
Коефіцієнт використання робочого часу	0,88	0,94	0,91	104,0
Трудозабезпеченість	2,97	2,68	2,97	100,0
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	242,13	465,94	452,86	187,0
Виготовлено продукції за 1 люд.- год., грн.	143,65	256,73	258,39	179,9

Однією із найбільших складових частин ресурсного потенціалу підприємства є його матеріальні ресурси, до складу яких входять основні та оборотні фонди підприємства. Від стану цих ресурсів залежать не тільки обсяги виробництва продукції та розмір витрат на виробництво, а і можливість впровадження на підприємстві інноваційних видів діяльності або інноваційних технологій виробництва продукції. Процес оновлення матеріально-технічної бази повинен здійснюватися постійно. Затримка в оновленні основних фондів може призвести до скорочення обсягів виробництва продукції, збільшенні витрат на ремонт застарілої техніки, а відповідно і на

скорочення розміру отриманого прибутку від результатів операційної діяльності.

Оцінка майнового стану підприємства надана у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка майнового стану

Показники	2019	2020	2021	2021 +/- 2019
Сума наявних у підприємства господарських коштів на кінець звітного періоду, тис. грн.	19880,3	20810,8	23709,7	3829,4
Питома вага активної частини основних засобів, %	0,737	0,817	0,868	0,131
Коефіцієнт зносу	0,340	0,353	0,343	0,004
Коефіцієнт придатності	0,660	0,647	0,657	-0,004
Коефіцієнт оновлення	0,123	0,138	0,173	0,050
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	14658,7	17009,9	20577,1	5918,4
Сума зносу основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.	4978,1	6004,4	7064,7	2086,6
Залишкова вартість основних засобів на кінець звітного періоду, тис. грн.	9680,6	11005,4	13512,4	3831,8

Згідно оцінки майнового стану підприємства можна зазначити, що підприємство піклується про свою матеріально-технічну базу, адже коефіцієнт зносу основних фондів протягом трьох років коливається в межах від 0,340 до 0,353. При цьому основні фонди на підприємстві постійно оновлюються, що підтверджується коефіцієнтом оновлення, який з року в рік має позитивну тенденцію до збільшення.

Розглянемо в цілому забезпеченість та ефективність використання підприємством своїх виробничих фондів в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Забезпеченість та економічна ефективність використання виробничих фондів

Показники	2019	2020	2021	2021 у % до 2019
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	13753,7	15834,3	18793,5	136,64
Площа сільськогосподарських угідь, га	1920,0	1974,0	1988,0	103,54
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	8389,9	9193,6	8797,5	104,86
Виручка від реалізації с/г продукції тис. грн.	13801,3	24695,1	26718,8	193,60
Середньорічна численність працівників, осіб	57,0	53,0	59,0	103,51
Фондооснащеність, грн.	716,34	802,14	945,35	131,97
Фондоозброєність, грн.	241,29	298,76	318,53	132,01
Фондомісткість (за чистим доходом), грн.	1,00	0,64	0,70	70,58
Фондовіддача (за чистим доходом), грн.	1,00	1,56	1,42	141,68
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	1,64	2,69	3,04	184,63
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, дні	221,89	135,88	120,18	54,16
Припадає оборотних засобів на 100 грн. основних, грн.	61,00	58,06	46,81	76,74
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1661,5	1697,1	2277,3	137,06
Рентабельність активів, %	9,10	8,34	10,23	1,13 в.п.

Протягом останніх трьох років підприємство в достатній мірі забезпечено виробничими фондами та раціонально і ефективно їх використовує. Такий висновок ми робимо виходячи з аналізу таблиці 2.5, в якій зазначено, що фондозабезпеченість, фондоозброєність та фондовіддача на підприємстві за останні три роки зросли на 31,97%; 32,01% та 41,68% відповідно. Також тривалість обороту оборотного капіталу скоротилась на 102 дні, що є позитивним результатом в діяльності підприємства. Відповідно все це мало своє відображення на розмірі отриманого прибутку та рівні

рентабельності активів, який у 2021 році зріс на 1,13 відсоткових пункти по відношенню до 2019 року і склав 10,23%.

Ефективність діяльності підприємства, в першу чергу, залежить від ефективності використання ресурсного потенціалу, який воно використовує під час своєї операційної діяльності. Адже в процесі операційної діяльності всі ресурси, що використовуються здатні принести підприємству додатковий прибуток. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати.

Отже, зведемо усі показники ефективності використання ресурсного потенціалу в єдину таблицю (таблиця 2.6) та зазначимо в ній показники ефективності операційної діяльності підприємства з метою повного розуміння результатів діяльності підприємства.

Таблиця 2.6.

Основні показники операційної діяльності підприємства

Показники	2019	2020	2021	2021 у % до 2019
Площа сільськогосподарських угідь, га	1920,0	1974,0	1988,0	103,5
Середньорічна численність працівників, осіб	57,0	53,0	59,0	103,5
Виручка від реалізації с/г продукції тис. грн.	13801,3	24695,1	26718,8	193,6
Фондооснащеність, грн.	716,34	802,14	945,35	131,97
Фондоозброєність, грн.	241,29	298,76	318,53	132,01
Фондовіддача (за чистим доходом), грн.	1,00	1,56	1,42	141,68
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, дні	221,89	135,88	120,18	54,16
Виготовлено продукції на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	242,13	465,94	452,86	187,03
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1661,5	1697,1	2277,3	137,1
Чиста рентабельність виробництва, %	13,69	6,97	9,62	-4,07 в.п.

Дослідження операційної діяльності підприємства доводять, що протягом останніх трьох років підприємство раціонально та ефективно використовує свій ресурсний потенціал, про що свідчать такі показники як фондівіддача, річна продуктивність праці, період оборненості оборотного капіталу та розмір отриманого прибутку, які у 2021 році по відношенню до 2019 року зросли на 41,68% 87,03%, 37,1% відповідно, а період оборненості оборотного капіталу зменшився на 102 дні, що є позитивним результатом в операційній діяльності підприємства. Проте, незважаючи на ефективне використання ресурсів та збільшення розміру отриманого прибутку на підприємстві, критерій економічної ефективності – рівень рентабельності виробництва, на жаль, у 2021 році по відношенню до 2019 року мав тенденцію до скорочення на 4,07 відсоткових пункти, що свідчить про більші темпи росту витрат на виробництві, ніж темпи отриманого доходу.

2.2. Аналіз фінансового стану діяльності підприємства

Діяльність підприємств в умовах ринкової економіки та сучасного воєнного стану повинна дотримуватись фінансової стабільності з метою уникнення можливого варіанту банкрутства. Фінансова стабільність діяльності підприємства є також запорукою його конкурентоспроможності на ринку. А відтак, аналіз фінансової діяльності підприємства, оцінка його фінансової стабільності та фінансового стану є необхідною умовою довгострокової діяльності підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за допомогою, як абсолютних, так і відносних показників, якими користуються внутрішні та зовнішні користувачі цієї інформації. Так, наприклад, показниками ліквідності підприємства користуються банки, податківців, інвестори, постачальники, аудиторы та інші. Ця інформація їм потрібна для прийняття стратегічних та

тактичних рішень щодо спільної діяльності з підприємством. Аналіз фінансового стану потрібен і самому підприємству, адже для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень керівництво підприємства повинно мати уявлення щодо розмірів фінансових доходів та фінансових витрат на підприємстві, які впливають на можливість співпраці підприємства з банками або іншими інвесторами тощо. Отже, головною метою аналізу фінансового стану є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності підприємства і пошук резервів зміцнення фінансового стану підприємства та його платоспроможності, що позитивно впливає на конкурентоспроможність самого підприємства.

Для всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства використаємо систему показників, яка ділиться на чотири групи – це показники ліквідності активів та платоспроможності підприємства, показники фінансової незалежності та структури капіталу, ділової активності підприємства та показники прибутковості і рентабельності підприємства.

Ліквідність та платоспроможність підприємства є одними з основних показників, що засвідчують про спроможність підприємства своєчасно сплачувати свої зобов'язання, які бере на себе підприємство. І тут йде мова не тільки про зобов'язання перед своїми постачальниками сировини, а і перед кредиторами. Високий рівень кредитоспроможності підприємства засвідчує про стабільний фінансовий стан підприємства, завдяки якому керівництво підприємства може розширювати свою діяльність долучаючи до свого бізнесу певне коло інвесторів.

Оцінку ліквідності та платоспроможності підприємства надано у таблиці 2.7.

Дослідження щодо ліквідності активів та платоспроможності підприємства доводять, що підприємство є ліквідним, як мінімум у середньостроковому періоді, про що свідчить коефіцієнт загальної ліквідності підприємства, який у 2021 році по відношенню до 2019 року збільшився на 0,29 і склав 3,114. При цьому зазначений коефіцієнт перевищив його

нормативне значення, яке коливається в межах від 1 до 2,5. А це свідчить про ефективне управління оборотними активами підприємства.

Таблиця 2.7

Оцінка ліквідності активів та платоспроможності підприємства

Показник	2019	2020	2021	2021 +/- 2019
Поточні активи, тис. грн.	9421,7	8965,4	8629,6	-792,09
Поточні зобов'язання, тис. грн.	3334,6	2755,0	2771,5	-563,12
Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	9,0	4,0	156,6	147,61
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	1508,2	966,2	59,9	-1448,32
Запаси, тис. грн.	6928,2	6742,0	6759,6	-168,55
Величина чистих оборотних активів, тис. грн.	6087,1	6210,4	5858,1	-228,97
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,825	3,254	3,114	0,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,455	0,352	0,078	-0,38
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,001	0,057	0,05
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,001	0,001	0,027	0,03
Частка оборотних коштів в активах	0,474	0,431	0,364	-0,11
Частка запасів в поточних активах	0,74	0,75	0,78	0,05
Частка чистих оборотних активів у покритті запасів	0,88	0,92	0,87	-0,01

Проте, подальший аналіз доводить, що у підприємства є невеликі проблеми з платоспроможністю у короткостроковому періоді, у зв'язку з тим, що коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства за період дослідження скоротився на 0,38 і станом на 2021 рік склав лише 0,078, що значно нижче нормативного його значення, яке коливається в межах від 0,6 до 0,8. Таке

зниження зазначеного коефіцієнта можна пояснити скороченням на підприємстві дебіторської заборгованості (у 2021 році по відношенню до 2019 року скоротилась на 1448,32 тис. грн.), що в цілому повинно позитивно впливати на кінцеві результати діяльності підприємства. На відміну від коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності підприємства за період дослідження покращив свій результат (хоча і не відповідає нормативному його значенню, яке складає 0,2) і станом на 2021 рік дорівнює 0,057. Тут зазначимо наступне, що за умови його збільшення в динаміці, даний показник може наближатись до 0. До того ж, коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів на підприємстві за період дослідження збільшився на 0,03, що говорить про збільшення грошових коштів на підприємстві в загальній сумі абсолютно ліквідних балансових активів.

Фінансову стійкість та незалежність підприємства можна оцінити завдяки порівнянню співвідношення власного та залученого капіталу, довгострокових та короткострокових зобов'язань і політики фінансування окремих складових активів підприємства.

Оцінка фінансової незалежності (стійкості) підприємства надано у таблиці 2.8.

Аналіз показників фінансової стабільності підприємства доводить, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним, оскільки коефіцієнт автономії (незалежності) складав від 0,78 у 2019 році до 0,85 у 2021 році, що доводить позитивну тенденцію збільшення на підприємстві доли власного капіталу в загальній сумі балансу підприємстві і, відповідно, зменшення доли залученого капіталу. Відповідну позитивну тенденцію підтверджують і такі коефіцієнти як: коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стабільності та інші. Адже, всі ці показники побудовані на принципі визначення співвідношення власного та залученого капіталу на підприємстві,

оскільки саме це співвідношення доводить фінансову незалежність та фінансову стійкість підприємства.

Таблиця 2.8

Показників фінансової незалежності та структури капіталу

Показник	2019	2020	2021	2021 +/- 2019
Власний капітал	15512,7	17564,1	20155,1	4642,38
Позиковий капітал	4367,6	3246,7	3554,7	-812,94
Довгострокові пасиви	1033,0	491,7	783,2	-249,83
Коефіцієнт незалежності	0,780	0,844	0,850	0,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,220	0,156	0,150	-0,07
Коефіцієнт фінансової залежності	1,282	1,185	1,176	-0,11
Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості)	3,552	5,410	5,670	2,12
Коефіцієнт заборгованості	0,282	0,185	0,176	-0,11
Показник фінансового лівериджу	0,067	0,028	0,039	-0,03
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,326	0,326	0,252	-0,07
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,062	0,027	0,037	-0,03
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,237	0,151	0,220	-0,02
Коефіцієнт інвестування	1,48	1,48	1,34	-0,15

Збільшення обсягів виробництва продукції, розширення її асортименту, вихід на нові ринки збуту, запровадження та здійснення інвестиційно-інноваційної політики на підприємстві і, нарешті, конкурентоспроможність самого підприємства досягається завдяки діловій його активності, яка, в свою чергу, суттєво впливає на фінансовий стан підприємства. Чим краща і вища ділова активність підприємства, тим більш стійкий його фінансовий стан.

Оцінити та проаналізувати ділову активність підприємства можливо за допомогою системи показників, до складу якої входять показники, що характеризують ефективність використання власних коштів на підставі аналізу швидкості їх обороту.

Аналіз ділової активності наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Показники ділової активності підприємства

Показник	2019	2020	2021	2021 +/- 2019
Середній підсумок балансу, тис. грн.	18264,7	20345,6	22260,3	3995,6
Середня дебіторська заборгованість, тис. грн.	964,9	1237,2	513,1	-451,9
Середня кредиторська заборгованість, тис. грн.	3081,0	3044,8	2763,3	-317,7
Середні виробничі запаси, тис. грн.	6423,2	6835,1	6750,8	327,6
Середня величина власного капіталу, тис. грн.	14322,8	16538,4	18859,6	4536,8
Середня величина оборотних активів	8389,9	9193,6	8797,5	407,7
Середня вартість основних фондів	13753,7	15834,3	18793,5	5039,8
Коефіцієнт трансформації капіталу	0,814	1,268	1,224	0,4
Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	1,773	2,807	3,096	1,3
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	15,416	20,856	53,091	37,7
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	4,828	8,475	9,857	5,0
Коефіцієнт оборотності матеріально-виробничих запасів	1,890	3,560	3,508	1,6
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,039	1,560	1,444	0,4
Коефіцієнт оборотності основних засобів	1,082	1,630	1,449	0,4
Період обороту активів, днів	448,2	287,8	298,3	-149,9
Період обороту дебіторської заборгованості (К1), днів	23,7	17,5	6,9	-16,8
Період обороту запасів (К2), днів	193,1	102,5	104,0	-89,1
Період обороту кредиторської заборгованості (К3), днів	75,6	43,1	37,0	-38,6
Фінансовий цикл (К1 + К2 – К3)	141,2	76,9	73,9	-67,3

Аналіз показників ділової активності підприємства довів, що за період дослідження тривалість обороту оборотних засобів, тривалість операційного і фінансового циклів на підприємстві значно скоротились, що позитивно впливає на операційну і фінансову діяльність підприємства та, в цілому, на його фінансовий стан. Так, період обороту запасів на підприємстві скоротився на 89 днів, а весь фінансовий цикл на 67 днів.

Фінансовий стан підприємства залежить від ефективної операційної та фінансової діяльності, яка здійснюється завдяки обґрунтованим рішенням керівництва підприємства. Саме обґрунтовані рішення впливають на можливість отримання підприємством значної частини прибутку від усіх видів діяльності, яку можна використовувати для розширення своєї діяльності завдяки впровадженню інвестиційно-інноваційних проєктів, посилювати свій конкурентний статус на ринку та уникати можливості банкрутства підприємства. Але, показник прибутку не надає цілісного уявлення щодо економічної ефективності діяльності підприємства. Критерієм економічної ефективності виступає рівень рентабельності, завдяки якому можна порівняти розміри отриманого прибутку з витратами, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності.

Під час аналізу фінансового стану підприємства використовується декілька показників рентабельності, які діляться на групи, що дозволяє здійснити всебічний аналіз економічної ефективності діяльності підприємства. Розглянемо всі показники рентабельності підприємства за допомогою таблиці 2.10.

Аналіз основних показників рентабельності підприємства свідчить, що протягом періоду дослідження всі показники рентабельності продажів та рентабельності виробничої діяльності підприємства мають тенденцію до зниження, що пов'язано з різними темпами збільшення доходу на підприємстві, різних видів прибутку та витрат, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності. Проте, показники рентабельності інвестицій за період дослідження мають тенденцію до підвищення, що

говорить про перевищення темпів росту чистого прибутку на темпами росту активів підприємства та його власного капіталу.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності діяльності підприємства

Показник	2019	2020	2021	2021 у % та «+»; «-» до 2019
<i>Рентабельність інвестицій (капіталу)</i>				
Коефіцієнт рентабельності активів	0,091	0,083	0,102	0,011
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,116	0,103	0,121	0,005
<i>Рентабельність продаж</i>				
Коефіцієнт валової рентабельності продаж	0,184	0,057	0,131	-0,053
Коефіцієнт операційної рентабельності продаж	0,144	0,097	0,101	-0,043
Коефіцієнт чистої рентабельності продаж	0,112	0,066	0,084	-0,028
<i>Рентабельність виробничої діяльності</i>				
Валова рентабельність виробництва	0,225	0,060	0,150	-0,075
Чиста рентабельність виробництва	0,137	0,070	0,096	-0,041

Таким чином, незважаючи на практично всі позитивні показники господарської діяльності підприємства, воно має певні проблеми з отриманням розміру прибутку, який би перевищував витрати операційної діяльності підприємства. У зв'язку з цим, підприємству пропонується впровадити у процес виробничої діяльності інвестиційний проект з виробництва продукції, яка користується великим попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, є досить прибутковою, а сам проект має короткий термін окупності вкладених коштів.

Для всебічного аналізу фінансової діяльності підприємства проведемо інтегровану оцінку фінансового потенціалу підприємства (ФПП). Для цього зведемо в єдину таблицю (табл. 2.11) усі показники, за допомогою яких

будується крива фінансового потенціалу підприємства (таблиця 2.12) і визначається його рівень.

Таблиця 2.11

Розрахунок фінансових показників

Найменування показника	Значення показника станом на 2021 рік
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,850
Коефіцієнт загальної ліквідності	3,114
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,078
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,057
Рентабельність усіх активів	0,102
Рентабельність власного капіталу	0,005
Ефективність використання активів у процесі виробництва продукції	0,131
Частка залучених коштів у загальній сумі джерел	0,150

Таблиця 2.12

Крива ФПП за фінансовими показниками

Найменування показника	Високий рівень ФПП	Середній рівень ФПП	Низький рівень ФПП
Коефіцієнт фінансової незалежності	✓		
Коефіцієнт загальної ліквідності	↙		
Коефіцієнт термінової ліквідності		↘	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			✓
Рентабельність усіх активів	↙		
Рентабельність власного капіталу			✓
Ефективність використання активів у процесі виробництва продукції			↘
Частка залучених коштів у загальній сумі джерел	↙		

Отже, згідно кривої фінансового потенціалу підприємства можемо стверджувати, що підприємство має середній фінансовий потенціал свого

підприємства, а це означає, що господарська діяльність підприємства є прибутковою, але його фінансова стабільність залежить від ситуації, яка складається у внутрішньому та у зовнішньому середовищі.

Висновки до другого розділу

1. Дослідження операційної діяльності підприємства довели, що протягом останніх трьох років підприємство раціонально та ефективно використовує свій ресурсний потенціал, про що свідчать такі показники як фондівіддача, річна продуктивність праці, період оборненості оборотного капіталу та розмір отриманого прибутку, які у 2021 році по відношенню до 2019 року зросли на 41,68% 87,03%, 37,1% відповідно, а період оборненості оборотного капіталу зменшився на 102 дні, що є позитивним результатом в операційній діяльності підприємства. Проте, незважаючи на ефективне використання ресурсів та збільшення розміру отриманого прибутку на підприємстві, критерій економічної ефективності – рівень рентабельності виробництва, на жаль, у 2021 році по відношенню до 2019 року мав тенденцію до скорочення на 4,07 відсоткових пункти, що свідчить про більші темпи росту витрат на виробництві, ніж темпів отриманого доходу.

2. Аналіз фінансової діяльності підприємства довів, що протягом періоду дослідження підприємство вважається ліквідним та платоспроможним в терміновому та середньостроковому періодах. А от у короткостроковому періоді у підприємства є невеликі проблеми з платоспроможністю, про що свідчить коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства, який за період дослідження скоротився на 0,38 і станом на 2021 рік склав лише 0,078, що значно нижче нормативного його значення, яке коливається в межах від 0,6 до 0,8. Таке зниження зазначеного коефіцієнта можна пояснити скороченням на

підприємстві дебіторської заборгованості (у 2021 році по відношенню до 2019 року скоротилась на 1448,32 тис. грн.).

3. Аналіз показників фінансової стабільності підприємства довів, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним, оскільки коефіцієнт автономії (незалежності) складав від 0,78 у 2019 році до 0,85 у 2021 році, що доводить позитивну тенденцію збільшення на підприємстві частки власного капіталу в загальній сумі балансу підприємстві і, відповідно, зменшення частки залученого капіталу. Відповідну позитивну тенденцію підтверджують і такі коефіцієнти як: коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стабільності та інші. Адже, всі ці показники побудовані на принципі визначення співвідношення власного та залученого капіталу на підприємстві, оскільки саме це співвідношення доводить фінансову незалежність та фінансову стійкість підприємства.

4. Результати досліджень ділової активності підприємства довели, що тривалість обороту оборотних засобів, тривалість операційного і фінансового циклів на підприємстві значно скоротились, що позитивно впливає на операційну і фінансову діяльність підприємства та, в цілому, на його фінансовий стан. Так, період обороту запасів на підприємстві скоротився на 89 днів, а весь фінансовий цикл на 67 днів.

5. Аналіз основних показників рентабельності підприємства довів, що протягом періоду дослідження всі показники рентабельності продажів та рентабельності виробничої діяльності підприємства мають тенденцію до зниження, що пов'язано з різними темпами збільшення доходу на підприємстві, різних видів прибутку та витрат, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності. Проте, показники рентабельності інвестицій за період дослідження мають тенденцію до підвищення, що говорить про перевищення темпів росту чистого прибутку над темпами росту активів підприємства та його власного капіталу. Таким чином, незважаючи на практично всі позитивні показники господарської діяльності підприємства,

воно має певні проблеми з отриманням розміру прибутку, який би перевищував витрати операційної діяльності підприємства.

6. Виходячи з проведеного аналізу підприємству пропонується впровадити у процес виробничої діяльності інвестиційний проєкт з виробництва продукції, яка користується великим попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках, є досить прибутковою, а сам проєкт має короткий термін окупності вкладених коштів.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Виробничий план інвестиційного проєкту виробництва брикетів із СОЛОМИ

Умови воєнного стану в країні, який був запроваджений у лютому 2022 року, все більше вимагають від сучасних аграрних підприємств скорочення витрат на виробництво продукції, впровадження у виробничу діяльність більш прибуткових інноваційних видів продукції або розширення асортименту існуючих, на які є високий попит не тільки в середині країни, а і за її межами. Євроінтеграція країни передбачає повний перегляд не тільки асортименту продукції, а і її технології виробництва. Адже, сучасні технології повинні мати екологічні та енергетичні складові, що дозволяють вивести виробництво продукції на новий рівень. Підприємства повинні повністю переглянути стандарти виробництва продукції, мати замкнутий цикл, що дозволить підприємствам в майбутньому вийти на новий світовий рівень виробництва та реалізації продукції.

В сучасних умовах воєнного стану підприємства та населення в нашій країні шукають альтернативні види палива, енергетики, які є більш економічними, а у світі ще і більш екологічними. З метою скорочення витрат і збільшення прибутку частина підприємств вже застосовують водну, вітрову або сонячну енергію. Крім того, деякі підприємства розпочали виробництво власних альтернативних джерел палива, що приносить їм додатковий прибуток.

А відтак, товариству з обмеженою відповідальністю «СГТ ім. Б. Хмельницького», для збільшення своєї прибутковості, пропонується впровадити лінії по виробництву солом'яних брикетів, які дозволять

виготовляти продукцію, що має попит, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках.

Виробництво брикетів та пілетів досить широко розповсюджено в різних країнах заходу. Це Австрія, Бельгія, Франція, Нідерланди, Данія, Швеція та інші країни. Лідером у виробництві брикетів є Швеція та Данія. У світі станом на сьогодні виробляється біля 10 мільйонів тон солом'яних брикетів, а за прогнозами експертів у найближчі роки це виробництво може зрости до 25-50 млн. тон, оскільки Європа вже зараз готова споживати біля 80 млн. тон брикетів.

В Україні виробництво брикетів та пілетів вже розпочалось декілька років тому. Проте, незважаючи на те, що даний процес виробництва є прибутковим, а попит на продукцію з кожним роком тільки збільшується, даний ринок продукції ще заповнений тільки на половину. Основними виробниками в Україні даної продукції до 2022 року були Агрохолдинг KSG Agro (Кривий ріг), «Вин-Пеллета» в смт. Турбов (Вінницька область), а також підприємства інших областей - Полтавської, Київської, Сумської. Продукція цих підприємств постачалась у 17 країн світу, серед яких Німеччина, Польща, Боснія, Латвія, Литви, Молдова, Франція, Швейцарія, Естонія та інші країни.

В сучасних умовах виживання нашої країни паливні брикети, як ніколи, користуються високим попитом не тільки у підприємств, але і у населення. Адже, вони мають широке коло їх застосування. Їх можна використовувати самостійно під час опалення приміщення, використовуючи традиційні нагрівальні котли, каміни, пічки тощо. Можна застосовувати у поєднанні з дровами або вугіллям. Тепловіддача брикетів залежить від того, з якої сировини вони виготовлені і як використовуються. Так, брикети можна виробляти з таких видів сировини як: лушпиння соняшнику, деревина, солома зернових культур тощо. Найбільшу тепловіддачу мають брикети з соломи. Так, 1,25 т брикетів із соломи за теплотворною здатністю дорівнює 1т вугля, а попіл, що залишається після спалювання цих брикетів є екологічно чистим і може використовуватись у сільському господарстві у якості добрива. До того

ж, вартість та собівартість брикетів з соломи є найнижчою. Адже, щорічно в нашій країні до 2022 року вирощувалось від 45 до 70 млн. тон зернових культур. А, згідно технології, вважається, що на тонну зібраного зерна доводиться приблизно тонна соломи, яку в аграрних підприємствах, або заорювали в землю, або спалювали виплачуючи при цьому великі штрафи і знищуючи гумус. Таким чином, виробники зернових культур втрачали шалені гроші та ресурс, який може стати основою для виробництва паливних брикетів.

Інвестиційний проект, який пропонується впровадити в товаристві з обмеженою відповідальністю «СГТ ім. Б. Хмельницького», передбачає виробництво брикетів з соломи за технологією BIOMASSER.

Виробництво брикетів за технологією BIOMASSER передбачає виробництво брикетів шляхом їх брикетування при високій температурі. При цьому, виробництво брикетів за даною технологією не вимагає споживання високої енергії. Простота і відсутність гідравлічних, пневматичних механізмів і складної електронної системи є основою для широкого застосування саме цієї технології під час виробництва брикетів. Сам процес виробництва продукції здійснюється у наступній послідовності. Спочатку сіно завантажують в загрузочний бункер, де відбувається процес подрібнення сировини. Потім, за допомогою пневмотранспортеру, подрібнена сировина попадає у прийомний бункер (контейнер), з якого переходить в установки брикетування. Процес брикетування відбувається під досить високою температурою, тому після цього сам брикет повинен пройти охолодження по відповідній лінії і перейти до процесу фасування.

Для виробництва брикетів із соломи за відповідною технологією, підприємству пропонується закупити дві пересувні (мобільні) лінії брикетування соломи (рис. 3.1; 3.2; 3.3). Потужність кожної з ліній складає 1200 кг/год.

Рис. 3.1. Мобільна, пересувна лінія брикетування соломи

Рис. 3.2. Мобільна, пересувна лінія брикетування соломи

Рис. 3.3. Мобільна, пересувна лінія брикетування соломи

Biomasser Mobile – це легка в обслуговуванні пересувна станція на колісному причепі, завдяки чому її можна використовувати у польових умовах або стаціонарно (за бажанням). До свого складу дана лінія включає:

- один стіл подання тип SP2;
- один подрібнювач TOMASSER тип RB505E30;
- два контейнери січення тип ZS1800/4;
- один транспортний вентилятор;
- шість брикетировщиків BIOMASSER DUO тип прес BS210.

Продуктивність такої лінії виробництва брикетів складає 1200 кг/год.

Процес виробництва починається з того, що спочатку саму станцію встановлюють в полі безпосередньо біля стога сіна або на дорозі. Потім, для потрапляння вже готових брикетів спочатку на причеп, а потім у мішки типу біг-бег, встановлюють стержневі направлявачі. Після з'єднання пересувної лінії з локальною електричною мережею або генератором струму, прогривають брикетировщики і лінія готова до роботи [12, 13].

Вартість однієї мобільної лінії виробництва брикетів складає 75000,0 доларів або 3 000 000 грн. ($75000,0 * 40,0$). Вартість двох ліній складе відповідно 6 000 000 грн. ($3000000 * 2$).

Відповідно до комплектації і роботи мобільної лінії виробництва брикетів із соломи, підприємству додатково потрібно закупити два генератори потужністю кожен 75 кВт, напругою – 380 В. Генератори будуть працювати на дизельному пальному. Вартість одного такого генератору складає 450 000 грн. [6]. Вартість двох генераторів відповідно 900 000 грн. ($450000,0 * 2 = 900000,0$).

Оскільки інвестиційним проєктом передбачається пакування брикетів у мішки типу Біг Бег, додатково необхідно придбати навантажувач кран крок великих мішків типу Big Bag (Біг Бег), який може навішуватись на трактори МТЗ, ЮМЗ, Т40 (рис. 3.4). Даний робочий орган може бути як основний для трактору, так і додаткове устаткування [11, 15]. Вартість такого навантажувача складає 10000 грн.

Рис. 3.4. Навісний навантажувач Т466 для мішків типу Біг-Бег

Машина з причепом для складування готових брикетів, безпосередньо вироблених у полі (рис. 3.5; 3.6), трактор марки ЮМЗ та два сховища з відповідними вимогами (для сіна та для готової продукції) на підприємстві є. Залишкова балансова їх вартість складає: машини з причепом – 70 000 грн., трактору – 50 000 грн., двох сховищ – 400 000 грн.

Рис. 3.5. Причеп для складування готових брикетів

Рис. 3.6. Прицеп для складування готових брикетів

Сховище для сіна підприємству необхідне, оскільки процес виробництва брикетів буде відбуватись не лише влітку, а протягом усього року.

Оскільки інвестиційним проектом передбачається пакування брикетів у мішки типу Біг Бег, загальною завантаженістю кожен в 500 кг, необхідно розрахувати потребу в мішках. Але спочатку розглянемо, що представляють собою данні мішки.

Широке використання мішків Біг Бег, як в Україні, так і в усьому світі пояснюється тим, що дані контейнери є досить міцними, стійкими до ультрафіолетового випромінювання, зручними у транспортуванні, дешевими у виготовленні та закупці. Їх можна використовувати декілька раз, а при необхідності в мішках можуть бути влаштовані додаткові клапани розкриття днища з метою полегшення розвантажувальних робіт. Також з метою полегшення навантажувально-розвантажувальних робіт в мішках є петлі, які пришиваються до його кутів. Квадратна форма мішків дозволяє розміщувати їх на піддонах і палетах з максимальною економією простору. В мішках Біг Бег можна транспортувати різні види продукції від мінеральних добрив,

будівельних матеріалів до пілетів або брикетів та харчових видів продукції. Широке застосування мішків Біг Бег також пояснюється тим, що вони можуть бути різної місткості (від 50 кг до 500 та 1000 кг). Найчастіше зустрічаються мішки розмірами 90х90 сантиметрів, а їх висота залежить від місткості самого контейнера. Для захисту вантажів від атмосферної вологи, пилу і інших впливів зовнішнього середовища Біг Беги в Україні забезпечуються подвійними стінками.

Для визначення необхідної кількості мішків, спочатку розрахуємо, згідно продуктивності роботи мобільних ліній, загальний обсяг отриманої готової продукції. Продуктивність роботи однієї лінії складає 1200 кг/год. Оскільки планується закупити дві лінії, їх продуктивність роботи протягом години буде складати 2400 кг/год ($1200 \times 2 = 2400$).

Загальна кількість годин роботи установки протягом доби планується 7 годин. Оскільки інвестиційним проектом передбачено роботу мобільних ліній протягом року, загальний обсяг робочих днів складе 288 днів (24 робочих дня x 12 місяців).

Таким чином, загальний обсяг виготовленої продукції складе 4838400 кг ($1200 \times 2 \times 7 \times 24 \times 12 = 4838400$) або 4838,4 т.

Відповідно до можливого обсягу отриманої продукції та завантаженості мішків, підприємству необхідно закупити 10 000 мішків (2 мішки на 1 т брикетів) по 100 грн. за кожен. Загальна сума витрат на закупівлю мішків складе 1 000 000 грн. ($10\,000 \times 100 = 1\,000\,000$).

Робота двох генераторів, трактору можлива тільки із застосуванням дизельного пального. Річний обсяг потрібного дизельного пального складає 10 000 л. Вартість 1 л пального дорівнює 53,0 грн/л. Таким чином, витрати на закупівлю дизельного пального складуть 530 000 грн. ($10\,000 \times 53,0 = 530\,000$).

Під час транспортування паливних брикетів використовується машина, що працює на бензині з розходом палива 14 літрів на 100 км. Протягом місяця пробіг машина в середньому складає 2000 км. Вартість бензину – 53,0 грн/л.

Враховуючи, що підприємство буде займатись виробництвом і реалізацією продукції протягом 12 місяців загальний обсяг пробігу машини складе 24 000 км, а витрати на бензин – 178 080,0 грн. $[(24\ 000 \times 53,0 \times 14) / 100 = 178\ 080,0$ грн.].

Річний термін виробництва брикетів передбачає, що у зимовий час їх виробництво може здійснюватися в темний період суток (в середньому протягом 8 місяців по 2 години, 24 дні на місяць). А це означає, що підприємство під час виробництва брикетів із соломи буде використовувати електроенергію.

Протягом даного періоду планується використання 20 ламп по 60 Вт або загальним обсягом 12 000 Вт, що дорівнює 1,2 кВт/год. Враховуючи, що вартість 1 кВт складає 1,68 грн, загальний обсяг витрат на електроенергію складе 744,15 грн. $(1,68 \times 8 \times 2 \times 24 \times 1,2 = 744,15)$.

Під час виробництва брикетів планується задіяти 5 працівників (в тому числі одного водія) із заробітною платою 8000,0 грн в місяць кожному працівнику. Виходячи з вище зазначеного та того факту, що підприємство повинно нараховувати на фонд заробітної плати 22,0% єдиного соціального внеску, загальна сума витрат на працівників задіяних у процесі виробництва брикетів складе 585 600,0 грн. $(5 \text{ працівників} * 8000,0 \text{ грн.} * 12 \text{ міс.} * 1,22)$.

Корисний термін експлуатації всього обладнання, яке планується задіяти під час виробництва брикетів складе 10 років. Відповідно до вище зазначеного та з урахуванням прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна сума амортизаційних витрат буде складати 743000,0 грн. щороку $[(70000,0 + 50000,0 + 400000,0 + 900000,0 + 10000,0 + 6000000,0) / 10 = 743000,0]$.

Оскільки головною сировиною для виробництва брикетів із соломи є сама солома, яка є побічним видом продукції після виробництва зерна, що вирощується на підприємстві, оцінимо її по собівартості. Таким чином,

витрати за солому у розмірі 5000 т складуть 4 000 000 грн. (5 000 x 800 = 4000000,0).

Інші операційні витрати пропонується взяти на рівні 10,0 % від загальної суми витрат.

Для загального розуміння всієї суми витрат на виробництво брикетів із соломи, зведемо усі витрати в одну таблицю (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Поточні витрати на виробництво та реалізацію брикетів із соломи

Статті витрат	Сума витрат, грн.		
	2023	2024	2025
Оплата праці	585600,0	585600,0	585600,0
Амортизація	743000,0	743000,0	743000,0
Мішки типу "Біг Бег"	1000000,0	1000000,0	1000000,0
Солома	4000000,0	4000000,0	4000000,0
Дизельне пальне	530000,0	530000,0	530000,0
Вартість електроенергії	744,2	744,2	744,2
Транспортні витрати	178080,0	178080,0	178080,0
Інші витрати	703742,4	703742,4	703742,4
Всього	7741166,6	7741166,6	7741166,6

Отже, загальна сума витрат на виробництво брикетів із соломи, згідно інвестиційного проєкту, щороку буде складати 7741166,6 грн.

3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проєкту

Інвестиційний проєкт передбачає, що його реалізація потребує вкладення коштів у розмірі 7 910 000,0 грн. Підприємство такої суми вільних коштів не має, тому йому пропонується взяти кредит в банку під 25% річних

терміном на два роки. Мінімальний період тривалості проєкту складає три роки.

Економічне обґрунтування будь-якого інвестиційного проєкту починається з того, що складається бюджет проєкту. На підставі порівняння доходної та витратної частини інвестиційного проєкту можна визначити чи є даний проєкт збалансованим та прибутковим. Для цього, використовуючи наведену інформацію у підрозділі 3.1 спочатку визначимо загальну суму операційних витрат і зведемо її у таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Витрати операційної діяльності, грн.

Показники	2023	2024	2025	усього
Прямі матеріальні витрати	5530744,2	5530744,2	5530744,2	16592232,5
Прямі трудові витрати (оплата праці і соціальні відрахування)	585600,0	585600,0	585600,0	1756800,0
Разом прямі витрати	6116344,2	6116344,2	6116344,2	18349032,5
Операційні витрати - всього	881822,4	881822,4	881822,4	2645467,2
у т.ч. адміністративні та інші витрати	703742,4	703742,4	703742,4	2111227,2
Амортизація	743000,0	743000,0	743000,0	2229000,0
Всього витрат операційної діяльності	7741166,6	7741166,6	7741166,6	23223499,7

На підставі досліджень ринку щодо ціни реалізації брикетів з соломи було встановлено, що в різний період часу ціна їх реалізації значно різниться. Так, влітку ціна реалізації однієї тони брикетів може складати 2800-3000 грн. А в зимовий період або восени ціна однієї тони брикетів коливається від 3500,0 до 5200,0 грн. за тону.

Отже, виходячи з проведених досліджень, інвестиційним проєктом передбачено взяти ціну реалізації продукції на середньому рівні, тобто у розмірі 3500,0 грн за тону брикетів.

Розмір планових надходжень надано у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Надходження від операційної діяльності

Вид продукції / рік	Ціна за 1 т, грн.	Загальний обсяг продукції, т	Загальний обсяг надходжень, грн.
Брикети – 2023 рік	3500,0	4838,40	16934400,0
Брикети – 2024 рік	3500,0	4838,40	16934400,0
Брикети – 2025 рік	3500,0	4838,40	16934400,0

На підставі вихідної інформації, що подана у таблицях 3.2. та 3.3., складемо бюджет проекту і надамо його в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Бюджет проекту, грн.

Статті доходів/витрат	2023	2024	2025
1. Кошти на початок проекту	7910000,0	11170733,4	14431466,9
2. Надходження від операційної діяльності	16934400,0	16934400,0	16934400,0
3. Разом наявні кошти (1+2)	24844400,0	28105133,4	31365866,9
4. Витрати по операційній діяльності	7741166,6	7741166,6	7741166,6
4а. Витрати по виплатах за кредит	5932500	5932500	0
5. Разом грошові виплати	13673666,6	13673666,6	7741166,6
6. Кошти на кінець року (3-5)	11170733,4	14431466,9	23624700,3
7. Грошовий потік по операційній діяльності (2-4)	9193233,4	9193233,4	9193233,4

Баланс інвестиційного проекту наданий у таблиці 3.4 доводить, що його доцільно впроваджувати, оскільки дефіциту в коштах за період реалізації проекту не виявлено.

Наступним етапом дослідження доцільності впровадження інвестиційного проекту є визначення показників (індикаторів) його економічної ефективності таких як: чиста теперішня вартість, чиста теперішня вартість модифікована, рентабельність інвестицій, коефіцієнт вигод / витрат та строк окупності проекту. Але спочатку необхідно провести дисконтування усіх інвестицій та грошових надходжень за наданим інвестиційним проектом (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5

Визначення показників ефективності проекту

Показники	2023	2024	2025
Сума інвестицій, грн.	7910000,0		
Вигоди по проекту, грн.	16934400,0	16934400,0	16934400,0
Поточні витрати по проекту, грн.	7741166,6	7741166,6	7741166,6
Очікуваний прибуток, грн.	9193233,4	9193233,4	9193233,4
Відсотки по кредиту (25%) + тіло кредиту, грн.	5932500	5932500	0
Амортизація, грн.	743000,0	743000,0	743000,0
Коефіцієнт дисконтування (R=40%)	1	0,714	0,510
Чисті грошові потоки, грн.	4003733,4	4003733,4	9936233,4
Дисконтовані грошові потоки, грн.	4003733,4	2858665,7	5067479,052
Дисконтований грошовий потік з початку експлуатації проекту, грн.	4003733,4	6862399,1	11929878,16
Дисконтовані вигоди, грн.	17677400,0	12621663,6	9015474,0
Дисконтовані витрати, грн.	13673666,6	9762997,9	3947994,9

Результати розрахунків індикаторів економічної ефективності інвестиційного проекту надано в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Індикатори економічної ефективності проекту

Показники	Значення
NPV	11929878,2
NPV _м	4019878,2
Рентабельність інвестицій, %	50,8
Коефіцієнт вигоди/витрати	1,44
Строк окупності проекту, років	2,21

Індикатори інвестиційного проекту доводять його доцільність, оскільки чиста модифікована вартість за проектом перевищує суму інвестицій на 4019878,2 грн., рентабельність інвестицій складає 50,8%, що свідчить про отримання підприємством додатково 51 копійки на кожну вкладену гривню, а період окупності проекту менший за період його експлуатації (2,21 роки).

Таблиця 3.7

Якісний аналіз ризиків проекту

Вид ризику	Фактори невизначеності, які формують ризик	Можливі наслідки	Інструменти управління ризиком
Маркетинговий ризик	конкуренція з боку іноземних і українських виробників брикетів	Скорочення доходності від виробництва	Пошук додаткових (інших) споживачів брикетів; Зниження ціни реалізації
	чинник сезонного споживання	Падіння попиту на продукцію та зниження доходів від реалізації в літній період	Зниження ціни реалізації в літній період; Зберігання продукції до сезону споживання
	загроза втрат сировини при неправильному зберіганні	Збільшення витрат на виробництво брикетів	Закупівля сировини у інших підприємств

В умовах ринкової економіки, а особливо в період воєнного стану, всі інвестиційні проекти підлягають певному колу ризиків, як з боку внутрішнього, так і з боку зовнішнього середовища. Тому, необхідно провести

оцінку ризиків запропонованого підприємству проекту. Визначення ризиків здійснюють як за якісною, так і за кількісною оцінками.

Результати якісної оцінки представлені у таблиці 3.7.

Кількісна оцінка ризиків проекту здійснюється за методом аналізу сценаріїв та методом визначення зони виробничої стійкості, яка (крайня) дозволяє виявити точку беззбитковості проекту.

Для цього використаємо наступну вихідну інформацію (таблиця 3.8).

Таблиця 3.8

Вихідна інформація для кількісної оцінки ризиків

Ймовірність сценарію	Брикети із соломи		
	Ціна за 1 т, грн.	Собівартість 1т, грн.	Кількість реалізованої продукції, т
0,5	3500,0	1599,94	4838,40
0,3	3500,0	1919,93	4838,40
0,2	3500,0	2239,92	4838,40
1	x	x	x

Ймовірність сценарію 0,2 означає, що витрати на одиницю продукції можуть збільшитись на 40% від першого варіанту сценарію (тобто сценарію 0,5) або на 639,98 грн. $[1599,94 \cdot 1,4]$. На весь обсяг продукції збільшаться на 3096479,2 грн.

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв надана у таблиці 3.9.

Згідно оцінки ризиків інвестиційного проекту за методом аналізу сценаріїв підприємство може отримати дохід на рівні 8109470,12 грн. $\pm 60,0\%$.

Таблиця 3.9

Оцінка ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв

Ймовірність сценарію	Брикети із соломи			Відхилення від МОЖЛИВОГО
	МЗД	МЗДі	МЗДо	

				значення доходу
0,5	9193233,44	4596616,72	8109470,12	4890178,00
0,3	7645000,12	2293500,04		
0,2	6096766,81	1219353,36		
Коефіцієнт варіації	0,60			

Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості надана у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості

Ймовірність	Брикети із соломи		
	ТБВ	ЗВС,%	ЗВС ₀
0,50	657,89	86,40	43,20
0,3	769,92	84,09	25,23
0,2	927,94	80,82	16,16
Очікуваний рівень зони виробничої стійкості	x	x	84,59

Згідно оцінки ризиків за методом визначення зони виробничої стійкості точка безбитковості за інвестиційним проєктом при найгіршому ймовірному сценарії, коли витрати на виробництво одиниці брикетів зростуть на 40 відсотків, буде складати на рівні 927,94 т, замість 4838,40 запланованих, що ще раз доводить доцільність впровадження інвестиційного проєкту.

Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи надано у таблицю 3.11.

Таблиця 3.11

Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи

Показники	Брикети із соломи
-----------	-------------------

Собівартість 1 т, грн.	1599,94
Ціна реалізації 1 т, грн.	3500,0
Прибуток на 1 т, грн.	1900,06
Рівень рентабельності, %	118,8

Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи доводять, що даний інвестиційний проєкт є доцільним до впровадження, оскільки критерій економічної ефективності виробництва продукції складає 118,8%. Тобто підприємство на кожну вкладену гривню додатково отримає 1,18 грн.

Висновки до третього розділу

1. В умовах економічної та енергетичної кризи з метою скорочення витрат виробництва, збільшення прибутковості підприємства, раціонального використання існуючої сировини та для максимально можливого задоволення потреб населення і підприємств пропонується в товаристві з обмеженою відповідальністю «СГТ ім. Б. Хмельницького» впровадити інвестиційний проєкт виробництва альтернативного дешевого палива, а саме брикетів із соломи.

2. Брикети можна виробляти з різних видів сировини таких як: лущиння соняшнику, деревина, солома зернових культур тощо. Найбільшу тепловіддачу мають брикети з соломи. Так, 1,25 т брикетів із соломи за теплотворною здатністю дорівнює 1т вугля, а попіл, що залишається після спалювання цих брикетів є екологічно чистим і може використовуватись у сільському господарстві у якості добрива. Отже, виробники зернових культур втрачають шалені гроші заорюючи або спалюючи солону як цінний ресурс для виробництва брикетів.

3. Для здійснення інвестиційного проєкту, підприємству пропонується закупити дві мобільних (пересувних) лінії виробництва брикетів, які також можуть працювати стаціонарно; два дизельних генератори; навантажувач кран крок великих мішків типу Big Bag, який може навішуватись на трактор ЮМЗ; мішки типу Біг Бег, загальною завантаженістю в 500 кг кожен. Машина з причепом, трактор та два сховища на підприємстві є.

Оскільки підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових культур, проблеми з сировиною відсутні. Її виробництво навіть перевищує потужності мобільних ліній виробництва брикетів.

4. Реалізація інвестиційного проєкту потребує вкладення коштів у розмірі 7 910 000,0 грн. Підприємство такої суми вільних коштів не має, тому йому пропонується взяти кредит в банку під 25% річних терміном на два роки. Мінімальний період тривалості проєкту складає три роки.

5. Під час розрахунку виробничого плану було встановлено, що загальна сума поточних витрат на виробництво та реалізацію брикетів із соломи щорічно планується у розмірі 7 741 166,6 грн.

6. Аналіз індикаторів інвестиційного проєкту довів його доцільність, оскільки чиста модифікована вартість за проєктом перевищує суму інвестицій на 4019878,2 грн., рентабельність інвестицій складає 50,8%, що свідчить про отримання підприємством додатково 51 копійки на кожен вкладений гривню, а період окупності проєкту менший за період його експлуатації (2,21 роки)

Згідно оцінки ризиків за методом визначення зони виробничої стійкості точка беззбитковості за інвестиційним проєктом при найгіршому ймовірному сценарії, коли витрати на виробництво одиниці брикетів зростуть на 40 відсотків, буде складати на рівні 927,94 т, замість 4838,40 тон запланованих, що ще раз доводить доцільність впровадження інвестиційного проєкту.

7. Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи доводять, що даний інвестиційний проєкт є доцільним до впровадження, оскільки критерій економічної ефективності виробництва продукції складає

118,8%. Тобто підприємство на кожну вкладену гривню додатково отримає 1,18 грн.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених досліджень в кваліфікаційній роботі ми можемо зробити наступні висновки:

1. Дослідження щодо сутності фінансового стану підприємства дають можливість стверджувати, що, незважаючи на різні погляди вчених щодо фінансового стану підприємства, більшість з них вважають, що дане поняття є комплексним та багатограним, яке свідчить про спроможність підприємства вести свою господарську діяльність на підставі достатньої кількості фінансових ресурсів, що формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності та сприяють підвищенню ліквідності, платоспроможності та кредитоспроможності підприємства.

2. Дослідження щодо методики оцінки фінансового стану підприємства свідчать про відсутність єдиного підходу серед науковців. Проте, більшість з них вважають, що оцінку фінансового стану підприємства потрібно здійснювати в наступній послідовності. Спочатку проводиться експрес-аналіз за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу підприємства. Потім, за допомогою різноманітних коефіцієнтів, підбір яких залежить від мети аналізу, встановлюють ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність підприємства тощо. Завершальним етапом є встановлення інтегрального показника та визначення рівня фінансового потенціалу підприємства, що дозволяє здійснити обґрунтовані висновки та пропозиції щодо перспектив розвитку підприємства.

3. Дослідження операційної діяльності підприємства довели, що протягом останніх трьох років підприємство раціонально та ефективно використовує свій ресурсний потенціал, про що свідчать такі показники як фондівдача, річна продуктивність праці, період оборненості оборотного капіталу та розмір отриманого прибутку, які у 2021 році по відношенню до 2019 року зросли на 41,68% 87,03%, 37,1% відповідно, а період оборненості

оборотного капіталу зменшився на 102 дні, що є позитивним результатом в операційній діяльності підприємства. Проте, незважаючи на ефективне використання ресурсів та збільшення розміру отриманого прибутку на підприємстві, критерій економічної ефективності – рівень рентабельності виробництва, на жаль, у 2021 році по відношенню до 2019 року мав тенденцію до скорочення на 4,07 відсоткових пункти, що свідчить про більші темпи росту витрат на виробництві, ніж темпи отриманого доходу.

4. Аналіз фінансової діяльності підприємства довів, що протягом періоду дослідження підприємство вважається ліквідним та платоспроможним в терміновому та середньостроковому періодах. А от у короткостроковому періоді у підприємства є певні проблеми з платоспроможністю, про що свідчить коефіцієнт швидкої ліквідності підприємства, який за період дослідження скоротився на 0,38 і станом на 2021 рік склав лише 0,078, що значно нижче нормативного його значення, яке коливається в межах від 0,6 до 0,8. Таке зниження коефіцієнта можна пояснити скороченням на підприємстві дебіторської заборгованості (у 2021 році по відношенню до 2019 року скоротилась на 1448,32 тис. грн.).

5. Аналіз показників фінансової стабільності підприємства довів, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним, оскільки коефіцієнт автономії (незалежності) складав від 0,78 у 2019 році до 0,85 у 2021 році, що доводить позитивну тенденцію збільшення на підприємстві частки власного капіталу в загальній сумі балансу підприємстві і, відповідно, зменшення частки залученого капіталу. Відповідну позитивну тенденцію підтверджують і такі коефіцієнти як: коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансової стабільності та інші. Адже, всі ці показники побудовані за принципом співвідношення власного та залученого капіталу на підприємстві, оскільки саме це співвідношення доводить фінансову незалежність та фінансову стійкість підприємства.

6. Результати досліджень ділової активності підприємства довели, що тривалість обороту оборотних засобів, тривалість операційного і фінансового циклів на підприємстві значно скоротились, що позитивно впливає на операційну і фінансову діяльність підприємства та, в цілому, на його фінансовий стан. Так, період обороту запасів на підприємстві скоротився на 89 днів, а весь фінансовий цикл на 67 днів.

7. Аналіз основних показників рентабельності підприємства довів, що протягом періоду дослідження всі показники рентабельності продажів та рентабельності виробничої діяльності підприємства мають тенденцію до погіршення, що пов'язано з різними темпами збільшення доходу на підприємстві, різних видів прибутку та витрат, які понесло підприємство під час своєї господарської діяльності. Проте, показники рентабельності інвестицій за період дослідження мають тенденцію до підвищення, що свідчить про перевищення темпів росту чистого прибутку над темпами росту активів підприємства та його власного капіталу. Таким чином, незважаючи на практично всі позитивні показники господарської діяльності підприємства, воно має певні проблеми зі зниженням критерія економічної ефективності виробничої діяльності – рівнем рентабельності.

8. В умовах економічної та енергетичної кризи з метою скорочення витрат виробництва, збільшення прибутковості підприємства, раціонального використання існуючої сировини, покращення фінансової діяльності підприємства та для максимально можливого задоволення потреб населення і підприємств пропонується в товаристві з обмеженою відповідальністю «СГТ ім. Б. Хмельницького» впровадити інвестиційний проєкт виробництва альтернативного дешевого палива, а саме брикетів із соломи.

9. Брикети можна виробляти з різних видів сировини таких як: лушпиння соняшнику, деревина, солома зернових культур тощо. Найбільшу тепловіддачу мають брикети з соломи. Так, 1,25 т брикетів із соломи за теплотворною здатністю дорівнює 1т вугля, а попіл, що залишається після спалювання цих брикетів є екологічно чистим і може використовуватись у

сільському господарстві у якості добрива. Отже, виробники зернових культур втрачають шалені гроші заорюючи або спалюючи соломку як цінний ресурс для виробництва брикетів.

10. Для здійснення інвестиційного проєкту, підприємству пропонується закупити дві мобільних (пересувних) лінії виробництва брикетів, які також можуть працювати стаціонарно; два дизельних генератори; навантажувач кран крюк великих мішків типу Big Bag, який може навішуватись на трактор ЮМЗ; мішки типу Біг Бег, загальною завантаженистю в 500 кг кожен. Машина з причепом, трактор та два сховища на підприємстві є.

Оскільки підприємство спеціалізується на вирощуванні зернових культур, проблеми з сировиною відсутні. Її виробництво навіть перевищує потужності мобільних ліній виробництва брикетів.

11. Реалізація інвестиційного проєкту потребує вкладення коштів у розмірі 7 910 000,0 грн. Підприємство такої суми вільних коштів не має, тому йому пропонується взяти кредит в банку під 25% річних терміном на два роки. Мінімальний період тривалості проєкту складає три роки.

12. Під час розрахунку виробничого плану було встановлено, що загальна сума поточних витрат на виробництво та реалізацію брикетів із соломи щорічно планується у розмірі 7 741 166,6 грн.

13. Аналіз індикаторів інвестиційного проєкту довів його доцільність, оскільки чиста модифікована вартість за проєктом перевищує суму інвестицій на 4019878,2 грн., рентабельність інвестицій складає 50,8%, що свідчить про отримання підприємством додатково 51 копійки на кожен вкладений гривню, а період окупності проєкту менший за період його експлуатації (2,21 роки)

Згідно оцінки ризиків за методом визначення зони виробничої стійкості точка беззбитковості за інвестиційним проєктом при найгіршому ймовірному сценарії, коли витрати на виробництво одиниці брикетів зростуть на 40 відсотків, буде складати на рівні 927,94 т, замість 4838,40 тон запланованих, що ще раз доводить доцільність впровадження інвестиційного проєкту.

14. Показники економічної ефективності виробництва брикетів із соломи доводять, що даний інвестиційний проєкт є доцільним до впровадження, оскільки критерій економічної ефективності виробництва продукції складає 118,8%. Тобто підприємство на кожну вкладену гривню додатково отримає 1,18 грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств : Підручник / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2015. – 783 с
2. Безбородова Т. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т. В. Безбородова // Держава та регіони. – 2015. – № 7. – С. 25–26
3. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства // Н.М. Гапак, С.А. Капштан // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2014. - Серія Економіка. Випуск 1(42). – С. 191-196.
4. Глухарев С.М Конспект лекцій з курсу «Економічна діагностика» (для студентів 5 курсу денної і 6 курсу заочної форм навчання спеціальності 7.050107, 8.050107 – «Економіка підприємства») / Укл.: Глухарев С.М. – Харків: ХНАМГ, 2008 – 118с
5. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с
6. Дизельні генератори 75 кВт [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://vinur.com.ua/ua/products/diesel-generators/power-kwt/75>
7. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В., Майорова Н.І., Швил В.В. Економічна діагностика : Навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ф. Косянчук – Львів: Новий Світ - 2000. 2007. - 452 с
8. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр учб. л-ри, 2015 – 392 с.
9. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. – К.: Центр учбової літератури, 2013. - 456 с
10. Кундицький О. О. Про прибуток як основне джерело заощаджень підприємств / О. О. Кундицький // Науковий вісник : зб. наук.-техн. пр. – Львів : НЛТУУ, 2016. – С. 151–156

11. Крюк для біг-бегів (захват big bag) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://flagma.ua/uk/kryuk-dlya-big-begov-zahvat-big-bag-o7707410.html>
12. Мобільна лінія брикетування соломи [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ekko.com.ua/index.php?do=static&page=mibilnaya%20liniya%20briketirovanie%20solomi>
13. Мобільна лінія брикетування соломи [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ameliart.com.ua/uk/>
14. Мочаліна З. М. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів / З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. – 2015. – № 98. – С. 221–227
15. Навісний навантажувач Т466 для мішків типу Біг-Бег (Big-Bag) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://yar-step.com.ua/product/navisnyj-navantazhuvach-t466-dlya-mishkiv-typu-big-beg-big-bag/>
16. Опачанський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів підприємства, напрямків та ефективності їх використання / Д. Опачанський // Економіст. - 2006. - № 12. - С. 44 – 47.
17. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ. – 2015. – № 1(55). – С. 127–129.
18. Савицька В.Г. Економічний аналіз діяльності підприємства / В.Г. Савицька. – К. : Знання, 2005. – 654 с
19. Тищенко О.М. Моделювання оцінки та прогнозування фінансової стійкості підприємства / О.М. Тищенко, Л.О. Норік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuiv.gov.ua>
20. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / О.С. Філімоненков ; 2-ге вид., пероб. та доп. – Київ, 2005
21. Шеремет А.Д. Фінанси підприємств : [навч. посіб.] / А.Д. Шеремет, Р.С. Сафулін. – М. : ИНФРА, 2008. – 343 с

22. Яцух О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки / О.О. Яцух, Н.Ю. Захарова // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2018. - Том 29 (68). № 3. – С. 173-180.